28/10/2019

Από το σανίδι του Θεάτρου, στην πρώτη γραμμή του Μετώπου

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Όπως όλοι οι Έλληνες, ανεξαρτήτως επαγγέλματος, καταγωγής ή οικονομικής κατάστασης, έτσι και οι ηθοποιοί στρατεύθηκαν στον πόλεμο του 1940. Συχνά πυκνά, μάλλον πρόχειρα αφιερώματα τα οποία αποσκοπούν στον εντυπωσιασμό αναφέρονται στον έναν ή τον άλλον, συνήθως γνωστό και δημοφιλή ηθοποιό που πολέμησε στο μέτωπο.

Ωστόσο ήταν πολλοί, σχεδόν το σύνολο όσων η ηλικία το επέτρεπε, οι ηθοποιοί που βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή της μάχης. Πέρασαν από τότε περίπου 80 χρόνια και δεν διαθέτουμε ακόμη έναν ολοκληρωμένο κατάλογο με τους ηθοποιούς, διαφόρων ειδικοτήτων, οι οποίοι συμμετείχαν στον ιερό αγώνα υπέρ της πατρίδος και της ελευθερίας.

Νίκος Σταυρίδης

Ο κατάλογος

Σε εξειδικευμένες έρευνες συναντούμε οργανωμένες καταλογογραφήσεις, κυρίως βάσει ενός καταλόγου ανηρτημένου στο Σωματείο των Ελλήνων Ηθοποιών (ΣΕΗ), οπότε και του πλέον έγκυρου. Στον κατάλογο αυτόν περιλαμβάνονται 120 ονόματα. Υπάρχει όμως και ένας πληρέστερος κατάλογος, τον οποίο παραδίδουμε στη δημοσιότητα και περιλαμβάνει 156 ονόματα. Συντάχθηκε επίσης από τα αρχεία του ΣΕΗ αλλά δημοσιεύθηκε, διαρκούντος ακόμη του πολέμου, τον Μάρτιο του 1941, από τον έγκριτο δημοσιογράφο και συγγραφέα Μιχαήλ Ροδά (1884-1948).

Στον κατάλογο αυτόν, ο οποίος παρατίθεται αυτούσιος με ελάχιστες τυπικές διορθώσεις και συμπληρώσεις, περιλαμβάνονται συγγραφείς, καλλιτέχνες του μουσικού θεάματος, συνθέτες, σκηνοθέτες κ.ά. Η ανάγνωση του καταλόγου απαιτεί προσοχή, ιδιαιτέρως στην περίπτωση ψευδωνύμων. Όπως ο Φλερύ, του οποίου το επώνυμο ήταν Παπαντωνόπουλος, ή ο Φέρμας του οποίου το επώνυμο ήταν Χατζηανδρέου. Όταν τον δημοσίευσε ο Μ. Ροδάς, ήδη δύο ηθοποιοί είχαν δώσει τη ζωή τους στην πατρίδα.

Ο Πάνος Παπακυριακόπουλος (Ντόλης) που έπεσε μαχόμενος.

Ήρωες

Ήταν ο Χρήστος Μωραΐτης και ο Πάνος Παπακυριακόπουλος, ο περίφημος Ντόλης,

όπως ήταν γνωστός στους περισσότερους. Περί του πρώτου ελάχιστα στοιχεία είναι γνωστά, ενώ περισσότερα στοιχεία διαθέτουμε για τον καταγόμενο από τη Μανωλάδα ηθοποιό Πάνο Παπακυριακόπουλο (Ντόλη). Βρέθηκε ως έφεδρος λοχίας στην πρώτη γραμμή του πυρός, όπου και έπεσε μαχόμενος, στο Ύψωμα Σκουτάρα, στις 25 Ιανουαρίου 1941. Λίγο αργότερα έφευγε από τη ζωή, υποκύπτοντας στα τραύματά του και στις κακουχίες ο καταγόμενος από τη Σμύρνη ταλαντούχος κωμικός Δήμος Αυγείας.

Παντελής Ζερβός

Υπηρετούσε ως κληρωτός και βρέθηκε στην πρώτη γραμμή όταν ξέσπασε ο πόλεμος. Παράτολμος και αποφασισμένος, αγωνίσθηκε σθεναρά. Οι πράξεις του επιβραβεύθηκαν με την απονομή του βαθμού του λοχία και την παρασημοφορία του. Παρά όσα έχουν γραφτεί, επέστρεψε βαριά τραυματισμένος στην Αθήνα αλλά στερούμενος ακόμη και των προς το ζην. Οι συνάδελφοί του ανέβασαν (Αύγουστος 1941) τιμητική παράσταση στο θέατρο Κοτοπούλη για να ενισχύσουν τον ίδιο αλλά και τον επίσης τραυματία Λάμπη Μπούμπη. Εν τέλει ο Δήμος Αυγείας δεν τα κατάφερε.

Θάνος Κωτσόπουλος

Επιθεωρήσεις

Όπως φαίνεται από τον κατάλογο του 1941, ήταν πολλοί εκείνοι που αγωνίσθηκαν για την Πατρίδα και η προσφορά τους παραμένει άγνωστη έως τις μέρες μας. Ελάχιστοι ήταν οι ηθοποιοί που εκμεταλλεύτηκαν τις περιστάσεις και απέφυγαν να βρεθούν στο μέτωπο. Εξαιρέσεις που επιβεβαιώνουν τον κανόνα πως η συντριπτική πλειονότητα των καλλιτεχνών του σανιδιού έπραξε το καθήκον τους. Αλλά και όσοι έμειναν πίσω, οι γυναίκες και οι άνδρες λόγω ηλικίας, βρέθηκαν να υπηρετούν από το δικό τους μετερίζι. Με εντυπωσιακή ταχύτητα συγκροτήθηκαν πολυπρόσωποι θίασοι και γράφτηκαν έργα, κυρίως επιθεωρήσεις, πατριωτικού περιεχομένου.

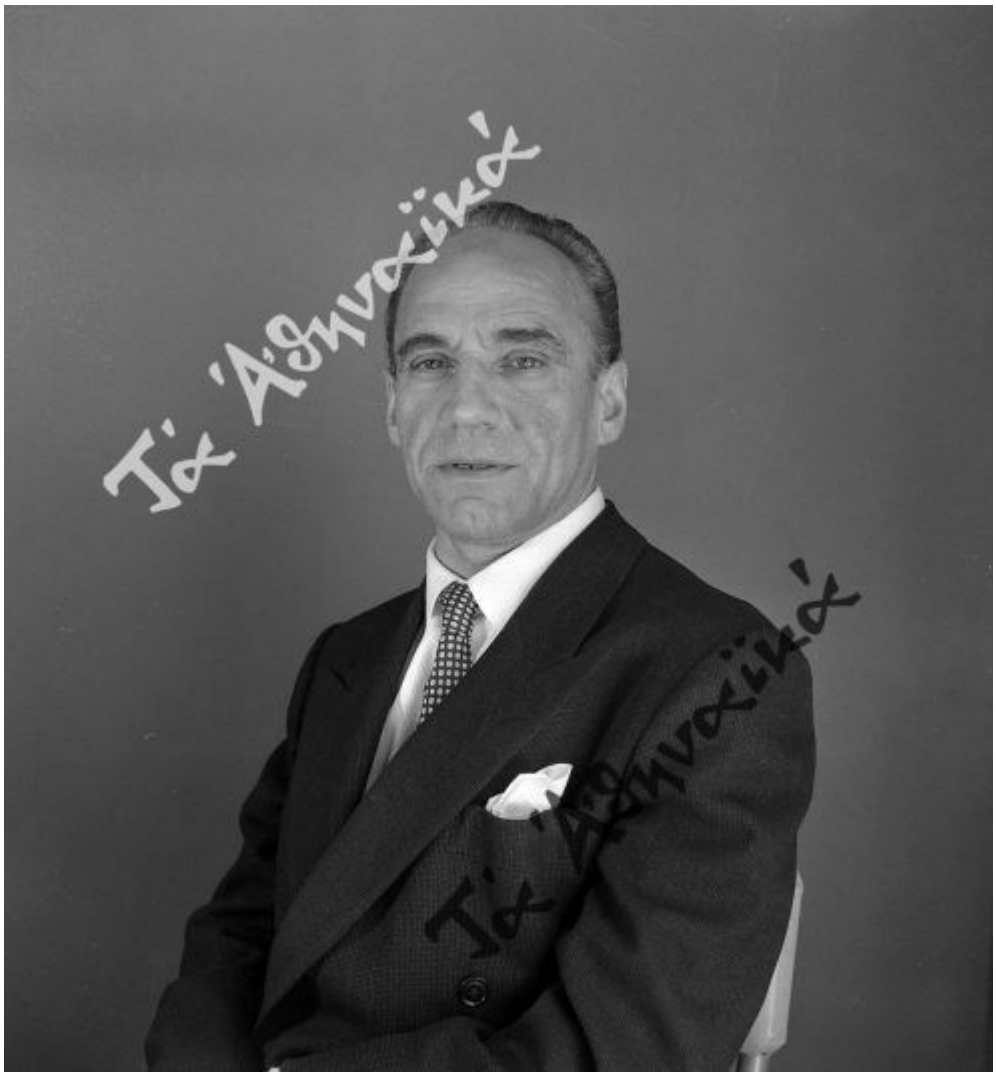

Τίτος Φαρμάκης

Ένα πραγματικό πανηγύρι ηθικού εξευτελισμού των Ιταλών στήθηκε στις θεατρικές σκηνές των Αθηνών. Η περίφημη επιθεώρηση «Μπράβο, Κολονέλλο»

γράφτηκε σε τέσσερις ημέρες! Μεγάλες στιγμές, συγκίνηση και θαυμασμός. Στην επιθεώρηση «Φινίτα λα Μιούζικα» (Αλ. Σακελλάριος – Δ. Ευαγγελίδης) ο ηθοποιός Νίκος Μηλιάδης παίζοντας τον «Τραυματία», δακρυσμένος χαιρετούσε το κοινό και ξεχωριστά τους πραγματικούς τραυματίες που κάθονταν στις πρώτες σειρές. Γι' αυτό ο αείμνηστος Πέτρος Κυριακός είχε πει πως «δεν ήταν παραστάσεις αυτές που δίναμε, ήτανε εθνικές συγκεντρώσεις»!

Λαυρέντης Διανέλλος

Σπύρος Πατρίκιος

Ιδιαίτερο κεφάλαιο που χρήζει επιμέλειας είναι οι γυναίκες ηθοποιοί που ευρέθησαν στην πρώτη γραμμή της προσφοράς ως αδελφές νοσοκόμες ή με

συνεχείς επισκέψεις στα νοσοκομεία και την ψυχαγωγία των τραυματιών. Ένα ακόμη σημαντικό κεφάλαιο της ιστορίας των ανθρώπων που υπηρέτησαν με συνέπεια την τέχνη της υποκριτικής είναι η συμμετοχή ανδρών και γυναικών στις αντιστασιακές οργανώσεις όπου προσέφεραν πολύτιμες υπηρεσίες. Στα μετόπισθεν, κατά τη διάρκεια του πολέμου, ο Σπύρος Πατρίκιος κρατούσε τα ηνία του Σωματείου Ελλήνων Ηθοποιών.

Ως πρόεδρος του σωματείου έδινε τον δικό του αγώνα παρακολουθώντας με στοργή τους στρατευμένους ηθοποιούς και στέλνοντας στο μέτωπο κάθε δυνατή οικονομική ενίσχυση που κατόρθωνε να εξασφαλίζει. Αλλά δεν περιορίστηκε σ' αυτό. Ενδιαφέρθηκε για τις οικογένειες των απόρων ηθοποιών και φρόντισε για την κατάρτιση της επιτροπής «Το Παιδί του Στρατιώτη», μέσω της οποίας ενδιαφερόταν για τα άπορα παιδιών των πολεμιστών ηθοποιών. Από τους σημαντικούς ηθοποιούς της επιθεώρησης και κυρίως της οπερέτας, παντρεύτηκε την ηθοποιό Λέλα Σταματοπούλου και απέκτησαν έναν γιο, τον γνωστό ποιητή Τίτο Πατρίκιο. Αδελφή του ήταν η ποιήτρια Λιλή Ιακωβίδου.

Γράφει ο Ελευθέριος Γ. Σκιαδάς

ΠΙΝΑΞ ΗΘΟΠΟΙΩΝ ΠΟΛΕΜΗΣΑΝΤΩΝ ΤΟ 1940

Αγγελίδης Ράλλης

Αϊβαλιώτης Ροζέ Άγγελος

Ανουσάκης Ευάγγελος

Αραβαντινός Χρήστος

Αργυρίου Γιάννης

Αρμαριώτης Αντώνιος

Αυγείας Δήμος

Βακόντιος Γεώργιος

Βακόντιος Πέτρος

Βανδής Τίτος

Βάχλας Νίκος

Βερώνης Δημήτριος

Βοϊτσης Βασίλης

Βόκοβιτς Στέλιος

Βουκίδης Π.

Βρεττάκος Ρένος

Γαβαλάς-Βαλέντης Αθανάσιος

Γαβριηλίδης Απόλλων

Γαβρίλης Βασίλης

Γιαννακός Πέτρος

Γιαννούλης Νικόλαος

Γιολάσης-Βογιατζής Γεώργιος

Γκουζούλης Νίκος

Γρηγορίου Κόλλιας Γεώργιος

Δακόπουλος Κώστας

Δελαβίνιας Σταμάτης

Δεληκατερίνης Σωτήριος

Δημόπουλος

Δήμος Γεώργιος

Διανέλλος Λαυρέντης

Δόξας

Ζέρβας Αθανάσιος

Ζερβός Παντελής

Ζωγράφος Νίκος

Θάνος

Θεοφανίδης Φρίξος

Θηβαίος Νικόλαος

Θίσβιος Γιώργος

Ιακωβίδης Λαλάς

Καβαφάκης Λέανδρος

Καζαντζής Ν.

Κάκνας Π.

Καλλέργης Λυκούργος

Καλλιακούδας Κώστας

Καλογιάννης Μιχαήλ

Καμενίδης Θεόδωρος

Καμπάνης Φάνης

Καμπίτσης

Καραβασίλης

Καρέζος Γεώργιος

Καστοριάδης Ιούλιος

Κατράκης Εμμανουήλ

Κλεώπας Σταύρος

Κοντορηγόπουλος

Κοτσώλης Σ.

Κουρίστης Ηλίας

Κοψούλης

Κωνσταντάρας Λάμπρος

Κωνσταντινίδης Ν.

Κωνσταντίνου Ανδρέας

Κωτσόπουλος Θάνος

Λεμός Αδαμάντιος

Λεπενιώτης Νίκος

Λίβας Στάθης

Λυγίζος Μήτσος

Λύδης Τάσος

Μαγκλιβέρας Ευάγγελος

Μανιατάκης Κώστας

Μανιός Ευστάθιος

Μαρινάκης Γιάννης

Μαρσέλλος Θ.

Μαυράκης Λάμπρος

Μουσλάκης Ν.

Μουσούρης Σπύρος

Μπινιάρης Γκίκας

Μπίτσιος Θ.

Μπούμπης Λάμπης

Μπουντάς Χρήστος

Μυλωνάς Γ.

Μυράτ Τοτός

Μωραϊτης Ανδρέας

Μωραϊτης Τίτος

Μωραίτης Χρήστος

Νέγρης Α.

Νέζερ Αλέξανδρος

Νέζερ Τρύφων

Νικολαίδης Νίκος

Νικολόπουλος Μιχαήλ

Ντίνος Κώστας

Ντόλης Πάνος

Ντουνάκης Δημήτριος

Ντουφεξιάδης Δημήτριος

Ξαφάς Ρίζος

Οικονομίδης Κώστας

Ολύμπιος Γιώργος

Ορφανός

Παναγιωτόπουλος Τ.

Παπαγιαννόπουλος Διονύσιος

Παπαδάκης Μιχαήλ

Παππάς Κωνσταντίνος

Πάρης

Πασχαλίδης Μ.

Πριονάς Διονύσιος

Προβελέγγιος Άλκης

Προκοπίου Χ.

Ραυτόπουλος

Ρέντζος Ιωάννης

Ρέντζος Κώστας

Ρίζος

Ρόζας Ιωάννης

Ρουκουνιώτης Σωτήριος

Ρουμπέν Δημήτριος

Ρουμπέν Κωνσταντίνος

Ρουμπέν Νίκος

Ρούσσος

Σαραντόπουλος Θεόδωρος

Σαρηγιάννης Γεώργιος

Σαρηγιάννης Δήμος

Σούλης Δ.

Σοφόπουλος Γεώργιος

Σταματόπουλος

Σταυρίδης Νίκος

Σταυρόσκης

Στεφανίδης Τ.

Στολίγκας Κούλης

Συμελίδης Κώστας

Συμιριάνογλου Μ.

Τασσιάνης Α.

Τερζής Ελ.

Τζαμαριέλλος Γ.

Τζίνης Μ.

Τζιφός Γεώργιος

Τουβή Σολομών

Τριανταφύλλου Δ.

Τρωγαδής Κώστας

Τρωίζος Ερμής

Τσαγανέας Χρήστος

Τσολακίδης

Τσουμπρής Πέτρος

Φαρμάκης Τίτος

Φέρμας Νίκος

Φλερύ Ιωάννης

Φραγκονικολόπουλος Π.

Φράγκος Σ.

Φραντζής Νικόλαος

Φωτεινιάς Ν.

Χαλκιόπουλος Ιωάννης

Χαλκιόπουλος Σωτήριος

Χαραλαμπίδης Μιχαήλ

Χατζηδάκης Ι.

Χοντρομήτρος Β.

Χρέλλιας Ρολάνδος

Χριστογιαννόπουλος Λιάκος

Χρυσοστομίδης Αρίστος

Χρυσοστομίδης Κ.

Χρυσοστομίδης Σταμάτιος